

Interpellationssvar, "Jämlik vård i en pressad ekonomi".

Anna Hrdlicka (L) har i en interpellation ställt tre frågor angående användning av läkemedlet Ketamin vid behandling av depression.

När SBU granskade användningen 2017 användes ketamin för att behandla depression i sju landsting. I en färsk TT-enkät uppgav 13 regioner av de 20 som svarade att de använder eller har använt ketamindropp för att behandla patienter som inte har förbättrats av annan antidepressiv behandling.

Ketaminbehandling omnämndes redan 2016 av Läkemedelsverket i behandlingsrekommendationen »Läkemedelsbehandling av depression, ångestsyndrom och tvångssyndrom hos barn och vuxna«, och det konstaterades att det vetenskapliga underlaget var begränsat men successivt ökande.

Läkemedelsverkets uppfattning är förvisso att ett godkänt läkemedel med godkänd indikation bör vara förstahandsval, men läkare har fri förskrivningsrätt, med vissa begränsningar, och off label-användning kan vara aktuell för att ge patienten en lämplig behandling om det sker baserat på vetenskap och beprövad erfarenhet.

Psykiatrin på Gotland identifierade tidigt ett behov att kunna erbjuda ett alternativ till elbehandling för patienter som av olika orsaker inte kan sövas med narkos eller är paniskt rädda för själva sövningen. Det fanns då tydlig vetenskap och beprövad erfarenhet att införa ketamindropp som alternativ till ECT. Medicinskt ledningsansvarig läkare på psykiatrin tillsammans med anestesikliniken skrev då ett medicinskt PM för behandlingen vilken till stor utsträckning är samma som Lund använder där också forskningen har bedrivits.

Sammanlagt har fyra patienter på Gotland behandlats med Ketamin. För att belysa ett tydligt exempel så fungerar det inte att erbjuda nässpray till en patient som lider av en svår depression med psykotiska symtom som varken äter eller dricker och riskerar katatoni där kroppens normala funktioner är satta ur spel. Därför så skall ketamindropp som akutbehandling inte jämföras med nässpray (Spravato) som ges i öppenvård till patienter med en helt annan problematik och diagnos.

1. Är detta förhållande en isolerad händelse eller förekommer behandling mot läkemedelsverkets rekommendationer även på andra håll inom vården?

Grundläggande för förskrivning av läkemedel är att läkare och viss annan vårdpersonal med svensk legitimation och förskrivningsrätt har att bedöma in- och utsättning av läkemedel baserat på patienters behov och problem. Så kallad fri förskrivningsrätt.

Det är inte ovanligt att läkemedel utan godkänd indikation och utanför Läkemedelsverkets rekommendationer används i vården på Gotland, i Sverige och i

världen. Användning av läkemedel utanför godkänd indikation brukar benämnas off-label.

Ketamin injektionsvätska har inte depression som godkänd indikation. Ett annat exempel är substansen rituximab som är ett värdefullt tillskott i behandlingen av MS men där godkänd indikation saknas. Även användning av läkemedel till barn sker ofta off-label. Dokumentation för behandling av barn kan saknas eller vara otillräcklig för ett godkännande, eller så finns dokumentation men någon ansökan för godkännande för barn har inte lämnats in av företaget.

För läkemedel som funnits ute på marknaden ett längre tag finns ofta inte incitament för läkemedelsföretagen att ansöka om att få nya indikationer tillagda eftersom det är kostnadskrävande och dessa läkemedel ofta är utsatta för generisk konkurrens. Behandlingen vilar då på kliniska studier och externa experternas samlade kliniska erfarenhet.

Det görs alltid en individuell bedömning av viken behandling som passar en enskild patient bäst. Spravato och Ketamin ges som läkemedel i olika form och beroende på patientens tillstånd och eventuella andra psykiatriska eller somatiska problem är inte det en oväsentlig faktor att väga in i beslutet om vilket läkemedel som bör användas.

2. När så är befogat och beprövad erfarenhet finns, ja.
3. Nej.
4. Vi har en god kontroll på läkemedelsanvändningen på Gotland med läkemedelsforum, läkemedelskommitté och kliniska farmaceuter i verksamheten. När SKR bedömer följsamhet mot riktlinjer för läkemedelsanvändning hamnar Gotland i topp. Jag avser därför försöka upprätthålla en välfungerande organisation där förskrivande personal inom sjukvården har rätt förutsättningar att möta patienters skiftande och varierande behov.

Filip Reinhag (S)
Eskelhem, 2024-10-15